

La filla mansa del Dràcula

Patti Smith, la poetessa del punk, ha escrit les seues memòries: un gran cant a la bohèmia artística del Nova York dels salvatges anys 60 i 70 i al seu amic Robert Mapplethorpe.

Smith en un concert el 1975.

EL TEMPS

Lobserven. Patti Smith creu que hi ha una càmera torta que es fixa en ella. “Des de xicoteta ja estava segura que sempre hi ha algú amb mi –diu– i filma tot

allò que faig.” No són *paparazzi* ni espies, els qui segueixen Patti Smith amb la càmera. “És Déu”, afirma. Ho diu amb veu tranquil·la i aspra, i mira desafidora a través de les seues

ulleres de níquel, que semblen de la prehistòria de l’art òptic.

No és ni catòlica ni protestant ni budista, i ja no està segura de si tenia cinc anys, set o nou, “però un dia vaig començar a imaginar-me Déu com un gran director de cinema que sempre m’observava a través de la seua lent”.

Una exposició... És un dia molt fred de gener, a Nova York. Patti Smith, de 63 anys d’edat, camina lentament per una galeria d’art del barri de Chelsea. Porta botes d’hivern, pantalons bombatxos negres i un jersei negre. Els cabells de puntes obertes són plens de grenyes. Patti s’adreça cap a una escultura que es compon d’un drap blanc, una maleta, un parell de fulls escrits i una vella màquina d’escriure. Aleshores agafa la màquina, tecleja un parell de mots i crida: “Ho veieu?, encara funciona perfectament!”

És la seua màquina d’escriure, amb la qual ha escrit durant anys poemes i lletres de cançons. I és la seua exposició amb el títol “Objectes de la vida”. Per a ella, la màquina d’escriure és un estri carregat de records. Ella diu que “durant molt de temps fou pràcticament l’objecte de més valor que posseïa”.

Smith ha ordenat els objectes i les persones de la seua vida, no en una exposició, sinó en un llibre. Deu anys, hi ha escrit. A partir de notes de diari, cartes i fotos ha creat una roda de records que abraça tota la seua vida. Però fonamentalment conta els vuit anys des que arribà a Nova York, l’any 1967, fins que publicà el seu primer àlbum, *Horses*, el 1975.

Amb *Horses*, Patti Smith va esdevenir una sensació del pop, d’aquelles que una ciutat com Nova York genera a tot estirar cada deu anys. Com un àngel venjador, aparegué aquesta dona esquelètica al mig de l’escena. Cantava iracunda les seues cançons i poemes acompanyats pel soroll de la guitarra, èbria de la lírica de poetes francesos morts i decidida a arribar a un èxtasi blasfem. “Jesús va morir pels pecats d’algú, però no pas pels meus”, era la seua pregària nocturna.

L’escena de Nova York estava entusiasmada. A Londres, on el 1978 tot just descobrien el rock punk quan

Smith ja bramava al món, l'autora Julie Burchill, envejosa, cridava contra la presumptament sobrevalorada "estúpida bruixa".

...i un llibre. I ara, l'any 2010, aquella heroïna establerta amb tant de soroll ha publicat un llibre meravellósament i líricament escrit, que tracta de pobresa i de fam, "d'un temps en què tothom notava que hi havia alguna cosa nova en l'aire", tal com ella diu; de la sort de ser jove i de la passió artística i eròtica.

Les persones realment dolentes només hi surten al començament. Ací Smith parla de la seua infantesa a la rural Nova Jersey i del naixement del seu primer fill, que va portar al món quan només tenia vint anys, "completament immadura", en un hospital prop de Filadèlfia, i que després del seu naixement va donar en adopció. Malgrat el seu estat avançat, les infermeres es negaren a avisar cap metge. En comptes d'això, es mofaren del seu aspecte *hippy* i li digueren "la filla del Dràcula".

El llibre de memòries de Smith es diu *Just Kids* i es va publicar als EUA a mitjan gener. Smith hi diu que, en realitat, la protagonista no és ella. "He escrit aquest llibre sobre Robert Mapplethorpe i per a ell."

El fotògraf Robert Mapplethorpe, el seu "estimat bessó", se'l va trobar l'estiu del 1967 en una llibreria on Smith treballava. Tots dos tenien vint anys i acabaven d'aterrar a la ciutat. Smith ni tan sols tenia un lloc fix per a dormir. "Ell em va salvar, era el meu cavaller d'armadura brillant", diu Patti Smith. A la galeria d'art de Chelsea hi ha posat una mena de relíquia commemorativa per a Mapplethorpe. Hi ha un parell de sabates d'home molt femenines de vellut negre i una carta escrita a mà. "Són les plantofes amb què es va morir", diu Patti. La carta és escrita per ella amb una lletra preciosa, quasi cal·ligràfica. És una carta per a Robert Mapplethorpe, una entre els centenars que li'n va escriure.

El fotògraf es va morir el 1989 de la sida. Quan Patti Smith i ell foren amants, ella no sospitava que el seu tímid amic pogués gitar-se més desinhibitament amb homes que no pas amb dones.

Patti Smith troba que la seua ignorància d'aleshores no deixa de ser còmica. A les imatges de Mapplethorpe hi apareixien penis, culs i músculs d'homes joves i bells amb una fredor titànica. Avui no és considerat ni valorat com a innovador, sinó com un clàssic de la iconografia gai. "Em vaig quedar totalment sorpresa quan em va dir que era gai", diu Smith amb un petit somriure. "Simplement no havia captat què li passava. És clar que havia notat que alguna cosa del seu interior l'intranquil·litzava i potser fins i tot el feia infeliç. Però ell m'estimava, jo l'estimava. I nosaltres teníem allò que avui en diuen una sana relació sexual. I tant!"

La història central del llibre no narra com Smith i Mapplethorpe continuaren junts durant molts mesos, mentre ell tenia amants masculins i es llogava com a prostitut homosexual per necessitat econòmica. S'hi evoca l'auge d'un rei i una reina infantils, estranys, en un món meravellós, excitant i de vegades perillós: "La germandat de La Bohème", com l'anomena Smith, el món artístic del Nova York de final dels 60.

Un hotel i un concert. El lloc que servia a Smith i Mapplethorpe de campament base era l'Hotel Chelsea, al carrer 23. Ací, on han viscut molts artistes coneguts i no tan coneguts, van arribar ells l'estiu del 1969, i s'hi van poder hostatjar perquè el director va veure les obres dels dos pobrissons i va decidir que, en cas d'emergència, se'ls podia quedar com a pagament.

Smith passava la meitat del dia al vestíbul del Chelsea, on va conèixer Janis Joplin, el company de Bob Dylan, Bob Neuwirth i tots els poetes possibles de Nova York. Al Chelsea es va trobar amb Salvador Dalí, que la va anomenar "cornella", i ho va dir de manera ben intencionada. Al Chelsea es va tallar salvatgement els cabells, quan algú de la cort d'Andy Warhol es va burlar d'ella dient que era la doble de Joan Baez. Des d'aleshores va voler ser la doble de Keith Richards.

Quatre dècades després, ara fa poc, va tornar al Chelsea. Des de la seua bonica casa a la vora del Soho pot anar a l'hotel a peu. "L'han engalanat i hi han fet un parell d'habitacions no-

L'estrella del pop Smith. Una experiència reveladora amb els Doors.

ves, però en el fons continua essent la mateixa capsula vella", diu Smith.

Arrossega els peus quan camina, amb el cos encorbat cap endavant. Sembla distreta i tancada en si mateixa, però cada una de les seues frases és clara i ferma. "M'agrada moure'm per les sendes de la memòria —diu—. I estic contenta que no hagen desaparegut tots els llocs per on rondàvem."

La primavera del 1968, Patti Smith va anar a un concert que fou tota una experiència reveladora. Els Doors tocaven al Fillmore East. Jim Morrison posava com a màrtir del rock a l'escenari, i mentre la resta de gent era en ple entusiasme fervorós, ella el va mirar "amb una lucidesa absoluta", escriu Patti. De sobte, hi va veure clar: "Jo també podria fer-ho."

És l'única vegada al llibre que Smith confessa que va sentir vergonya. Per què? "Perquè era el gran Jim Morrison, un Déu del rock'n'roll i un gran poeta", respon. "I allí mateix, jo, una xiqueta magra i pàl·lida de Nova Jersey que treballa en una llibreria, el mire i dic: 'Jo també puc fer-ho.'"

Just Kids també conta la llegendaria primera actuació de la poetessa Patti Smith a l'església de Sant Marc, a l'East Village. Lenny Kaye, un dels seus amics, hi tocava la guitarra mentre ella llegia els seus poemes. L'acord entre ells consistia sobretot en una pregunta: "Pots imitar amb la teua guitarra elèctrica el soroll d'un accident de cotxe?"

EL TEMPS
Els amics Smith i Mapplethorpe el 1971: "Sexual, i tant!"

Els silencis. Sorprenentment, la violència i la ira que van fer famosa Smith pràcticament no apareixen al seu llibre. De Morrison, li n'havia interessat "la barreja de bellesa, autoodi i dolor místic", escriu. Però omet quina mena de sensació foren els seus propis gestos terribles, el seu dolor, el seu crit de coiot, la seua presumpta lletjor, que també té a veure amb el

fet que als seus pares els faltaren els diners per a corregir-li la mirada guenya.

No és només modèstia, el fet que Patti Smith no faça gaire soroll sobre el 1975, quan va fer tremolar el món del rock'n'roll i es va convertir en la deessa del rock punk, abans que aquest moviment començara realment. Com el seu amic William S. Burroughs va descobrir en ella una *xaman* i el seu amant temporal Sam Shepard la va adorar per la seua "arrogància apassionada".

Patti Smith ha canviat els papers. Abans volia ser una summa sacerdotessa imprevisible de la rebel·lió. Avui és una vestal de la calma i la bondat.

Smith viu en pau amb el món. Després del seu gran concert a Florència el 1979 davant 70.000 persones, simplement va deixar estar la seua feina d'estrella del rock i durant molts anys, a la vora de Detroit, es va dedicar quasi exclusivament al seu home Fred *Sonic* Smith, que es va morir el 1994, i als seus dos fills. A *Just Kids*, al seu home mort només li dedica una sola línia: fou "un rei entre els homes", que també el respectaven com a tal.

Des del 1996 torna a viure a Nova York, ara i adés toca amb la seua banda. Als seus viatges li agrada passejar pels cementeris i visita les tombes de grans poetes.

L'eterna història de l'art. Abans de dos anys, Patti Smith vol traslladar-se de Nova York a algun lloc de vora mar. En comparació amb els anys 70, la ciutat està engarrotada i és cara. "Tot és cobdícia, en aquesta ciutat. Vaig perdre el meu taller quan algú li'n va oferir a l'amo el doble i va rebre el suplement. Els joves amb talent i sense diners ja no viuen a Manhattan."

De sobte, Patti Smith deté el seu lament. "Aquesta és l'eterna història de l'art", diu. "El jovent va a un barri destrossat, del qual ningú no es preocupa, només els vagabunds i els artistes, els borratxos i els punks, i quan han convertit la zona en habitable, aleshores els n'expulsen tots, i s'hi instal·len els rics i els àvids de diners".

Aquests apareixen al pròxim llibre de Patti Smith, que ja ve escrivint. Serà una novel·la negra.

Wolfgang Höbel

Traducció de Beatriu Vallès

Trossos i mossos

Alfons Llorenç

Ceret

Amagaren les seues maquinacions. Quan informaren dels seus complots i convinences ja era tard, ja era tot irreversible; signaren el tractat del Pirineus el 7 de novembre del 1659, però a Barcelona no arribaren les notícies fins a mitjan febrer del 1660, malgrat les protestes dels diputats: "per considerar-nos los més interessats per l'obligació de nostres càrrecs en saber com resta est Principat en lo tractat de pau". Partiren Catalunya en secret i amb traïdoria. Sembraren

la terra germana de fites infranquejables; les serralades, de fronteres impenetrables; murs tancats separaren Catalunya de Catalunya, closes muralles esquarteraren comarques, trinxaren viles, un trist antecedent de les vergonyants i inhumanes murades de Berlín o Palestina; per primera volta, els Pirineus no agermanaven el Nord amb el Sud, sinó que desmembraven un mateix país.

Consumada la traïció amb la complaent signatura dels indocumentats delegats castellans –més preocupats de mantenir les piques plantades a Flandes–, el cardenal Mazarin parà la trampa d'una nova victòria: la de la ratlla divisòria. El 22 de març del 1660, fa 350 anys, començà al convent dels

EL TEMPS
Pèire de Marca, arquebisbe de Tolosa.

Caputxins l'anomenada conferència de Ceret (Vallespir), bell poble de cireres i cubistes, a la vall del Tec, per tal d'establir els nous límits entre la monarquia hispànica i França. A l'obertura, ja el comissari francès Pèire de Marca, arquebisbe de Tolosa, hàbil sofista "qui à un caractère extrêmement ambitieux unissait une érudition vaste et profonde", féu un discurs ple de ciència històrica i

geogràfica, i demanà per a França, a més del Rosselló i el Conflent, la costa de l'Empordà, la Cerdanya, la vall de Ribes, la Seu d'Urgell i el vescomtat de Castellbò, perquè entenia que eren zones al nord dels Pirineus: "Adéu Rosselló,/ adéu Perpinyà! Adéu terres i adéu germà."